

ISTORIE MODERNĂ ȘI CONTEMPORANĂ

CONTRIBUȚII LA CUNOAȘTEREA EVENIMENTELOR REVOLUȚIONARE DE LA 1848 ÎN ORAȘUL REȘIȚA

Spre sfârșitul anului 1848, autoritățile habsburgice își concentrează eforturile pentru cucerirea principalelor puncte strategice deținute de revoluționarii maghiari în Banat. Deosebit de îndrjite, după cum se știe, au fost luptele pentru ocuparea Reșiței de către trupele imperiale — fapt explicabil dacă avem în vedere însemnatul potențial industrial al orașului de pe Valea Bîrzavei.

Armamentul, fabricat în cantități suficiente în uzinele reșițene, confera o anumită superioritate armatei revoluționare maghiare. Imperialii, la rîndul lor, au beneficiat de o conjunctură favorabilă: revolta în masă a țăranilor români din zonă împotriva administrației maghiare a cărei politică abuzivă devenise insuportabilă¹.

În aceste condiții, oștenii regimentului grăniceresc din Caransebeș, sprijiniți de un mare număr de țărani români, reușesc, în urma unei înclăștări sîngeroase, să ocupe orașul Reșița la 24 decembrie 1848.

Unele informații, nu lipsite de interes, cu privire la acest moment, ne furnizează parohul Gheorghe Pocrian din Reșița, participant direct la evenimente. Așa cum reiese din necrologul publicat la moartea sa în *Foaia diecezană*, preotul reșițean a participat la luptele de apărare a orașului alături de concetățenii săi: „În anul 1848 a avut reposatul mari necasuri, Reșițenii declarîndu-se pentru partida luptătorilor de libertate, precum se dicea atunci, preotul lor nu s-a deslipit de ei și a luat parte la apărarea Reșiței contra celor imperătești. După pacificare preotul a fost dus la închisoare, dar comisarul guvernial Aristid Mangiarli la întetitoarele rugări ale păstoritilor lui l-a eliberat”².

Reliefînd violența luptelor, sus numitul paroh, într-o însemnare din 26 februarie 1849, înșiră pagubele suferite de biserica ortodoxă din Reșița Montană în vîltoarea evenimentelor din 24 decembrie 1848. Au pierit atunci, arată el, numeroase bunuri bisericești (sfeșnice, candelă, haine preoțești, pecetea, pixul și lada cu bani), au fost deteriorate ușile și geamurile clădirii iar clopotul bisericii a fost doborît. Valoarea totală a pierderilor s-a ridicat la suma de 888 florini și 55 creițari³. Din aceiași

¹ Vezi în acest sens I. D. Suciu, *Revoluția de la 1848—1849 în Banat*, Editura Academiei R.S.R., 1968, p. 190—205.

² *Foaia diecezană*, Anul IV, nr. 3, 15/27 ianuarie 1889, p. 7.

³ Arhiva Muzeului de istorie al județului Caraș-Severin din Reșița, nr. inv. 8223 (în continuare Arh. M.I.J.R.).

notă reiese că înafară de biserică a căzut pradă flăcărilor și școala din localitate⁴.

La 4 februarie 1851, același paroh, într-o scrisoare către Consistoriul eparhial din Virșeț⁵ subliniază, între altele că în focul luptelor pentru cucerirea Reșiței de către trupele imperiale „arsă tot orașul și pieriră vreo 24 capete”⁶.

De la parohul Gheorghe Pocrian ne-au rămas și ciornele a două scrisori adresate patriarhului din Carloviț și respectiv judecătoriei montane din Reșița — aceasta din urmă fiind redactată în limba germană.

Ciorna primei scrisori datează din 25 aprilie 1852 și relevă situația gravă a locuitorilor Reșiței în urma bătăliei din 24 decembrie 1848 precum și insuficiența fondurilor pentru reconstrucția bisericii și a școlii „ce pînă în temelii e ruinată”⁷.

Cea de-a doua ciornă, purtînd data de 28 aprilie 1852, confirmă violența luptelor de la Reșița, specificînd că în timpul acestora, au ars în cancelaria judecătoriei montane de substituție (unde erau depuse actele casei parohiale) recipisele datornicilor și n-a rămas din toate aceste documente nimic, decît procesul verbal în original care s-a găsit la preotul local și o listă a datornicilor și a sumelor datorate⁸.

Aflat mereu în căutarea unor mijloace bănești, preotul Gheorghe Pocrian, împreună cu un grup de enoriași, se adresează la 10 aprilie 1853 administrației uzinelor reșițene, solicitînd sprijinul cuvenit din partea Casei de ajutor frățesc (Bruderladen)⁹. Scrisoarea menționează că la 24 decembrie 1848 „școala gr. n.u. cu tot inventarul a devenit victima flăcărilor”¹⁰ și „aproape toți locuitorii au pierdut aproape integral avutul”¹¹. Sărăcită fiind — relevă în continuare scrisoarea — comunitatea nu are posibilitatea de a reconstrui școala de aceea a decis „să roage supusă Administrația Uzinelor de fier să intervină la forurile superioare încît clădirea școlii să fie reconstruită pe seama asociației Bruderladen și dotată”¹².

O altă scrisoare a parohului reșițean datează din 5 martie 1854 și este adresată episcopului Andrei Saguna la Sibiu¹³. Nici de această dată semnatarul scrisorii nu uită să evidențieze „adinca nenorocire” care a lovit la 24 decembrie 1848 comunitatea, aceasta pierzînd „nu numai bunurile cele spre zidirea trupului ci și cele spre hrănirea și adăparea duhului — adică școala și biserica”¹⁴.

Scrisorile parohului Gheorghe Pocrian, martor ocular și totodată — așa cum am mai arătat — participant la revoluție — ne oferă noi și

⁴ *Ibidem*.

⁵ Scrisoarea nu a fost expediată.

⁶ Arh. M.I.J.R., nr. inv. 8224.

⁷ *Ibidem*, nr. inv. 8225.

⁸ *Ibidem*, nr. inv. 8226.

⁹ Scrisoarea se păstrează în copie.

¹⁰ Arh. M.I.J.R., nr. inv. 8227.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*.

¹³ Scrisoarea nu a fost expediată.

¹⁴ Arh. M.I.J.R., nr. inv. 8228.

interesante informații despre desfășurarea evenimentelor de la 1848 în Banat, întregesc imaginea luptelor dintre armata revoluționară maghiară și trupele imperiale pentru cucerirea orașului Reșița.

ION POPA
ION SABĂU

**DES CONTRIBUTIONS CONCERNANT LA CONNAISSANCE DES
ÉVÉNEMENTS RÉVOLUTIONAIRES DE L'ANNÉE 1848 DANS
LA VILLE DE REȘIȚA**

(Résumé)

L'auteur de l'étude ci-présent met en évidence des documents contenant des dates concernant les principaux événements de l'année 1848 passés sur le territoire de la contrée de Banat.

En principe, il s'agit d'une notice et quelques lettres, dûes au curé de la paroisse de Reșița, Gheorghe Pocrian. Ces documents mettent en relief la violence des luttes issues entre l'armée révolutionnaire hongroise et les troupes impériales pour la conquête de la ville de Reșița qui ont eu lieu à la fin de l'année 1848.